

Het had een drie uur durend tweegesprek moeten worden. Andere verplichtingen noopten Marianne Thieme tot een korter bezoek, maar een discussie bleef niet uit. Ethicus Dirk Lips ging met haar in debat over ethiek, politiek, keizersnede en hoornloosheid.

Dirk Lips drukt zijn bril wat vaster op de neus en staart naar zijn lege kofkiefkop. Marianne Thieme schuifelt onrustig op haar stoel en blikt op haar horloge. Het is een zeldzaam moment dat er tijdens het anderhalf uur durende gesprek tussen de fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren en de ethicus aan de Katholieke Universiteit van Leuven een pauze valt. De ongemakkelijke stilte, hooguit een paar seconden, is het gevolg van een discussie over of verdoofd onthoornen van kalveren slecht is voor het welzijn van het kalf of dat onthoornen ethisch niet verantwoord is. Lips: 'Er heeft nog niemand aangetoond dat een kudde met louter gehoornde koeien een beter welzijn heeft dan een kudde met koeien die geen horens bezitten.' Thieme: 'Het gaat ons erom dat je dieren niet moet willen modelleren zodat ze goed passen binnen een bedrijfssysteem. We moeten oppassen dat we dieren niet gaan "verdingelijken", je mag de eigenwaarde van het dier niet schenden. Horens horen bij de koe.' Natuurlijk, ook Dirk Lips, onder meer lid van de ethische commissie van CRV, is ervan overtuigd dat dierwelzijn een thema is dat in de rundveehouderij volop aan-

*Marianne Thieme:
'De sector zoekt steeds de grenzen op'*

dacht verdient, maar de ongemakkelijke stilte betrof het verschil in inzicht over het woord ethiek. 'U moet welzijn en ethiek niet verwarren met elkaar. Heeft de ingreep van de mens invloed op het welbevinden van het dier of vindt u dat de ingreep ethisch niet verantwoord is? Dat zijn twee zaken.' Marianne Thieme geeft niet rechtstreeks antwoord. 'We zijn tegen kunstmatige ingrepen aan het dier, een dier moet in zijn waarde worden gelaten. We zitten in Nederland niet in de Tweede Kamer om te discussiëren of we op grond van dierwelzijn of op grond van ethische overwegingen iets wel of niet moeten toestaan. Iedereen moet weten dat het hele veehouderijsysteem is vastgelopen, het roer moet volledig om.'

Verschillende moralen

Het belooft op voorhand een boeiend tweegesprek te worden. Marianne Thieme (36), sinds 2006 als voorzitter van de tweemansfractie van de Partij voor de Dieren in de Tweede Kamer, aan tafel met ethicus Dirk Lips (41), die verbonden is aan onderzoeken naar de mogelijkheden van natuurlijke afkalving bij het Belgisch-witblauwras. Het aanvankelijke idee is om via diverse stellingen de discussie levendig te houden, maar die aanpak lijkt al snel achterhaald. Stiltes voor het opvoeren van nieuwe stellingen vallen er niet. Al na de eerste stelling is er genoeg stof tot nadenken: de burger is vervreemd van de landbouw, waardoor de opvattingen over dierwelzijn zo sterk uiteenlopen. 'Wij willen dierwelzijn bij iedere politieke partij op de agenda zetten', zo steekt Thieme meteen van wal. 'Er wordt nu alleen

maar gediscussieerd over hypotheekrenteaftrek, OV-chipkaart of het belasten van topinkomens. Maar de discussie zou ook moeten gaan over hoe onze leefomgeving onder druk staat door ons handelen. De bio-industrie is een van de grootste veroorzakers van de vernietiging van onze leefomgeving. Daar moet de politiek aandacht aan besteden.' Dirk Lips antwoordt directer naar aanleiding van de stelling: 'De mens-dierrelatie is veranderd. Er zijn steeds minder mensen die werken met nutsdieren en er zijn steeds meer mensen die gezelschapsdieren houden. Met nutsdieren wordt anders omgegaan. Bij een gezelschapsdier staat het individuele dier centraal. Een veehouder kan nu eenmaal niet met 10.000 kippen omgaan zoals een burger met drie scharrelkippen. Andere relaties zorgen voor andere moralen.' Thieme knikt instemmend: 'Het zijn de gevolgen van de ratrace in de veehouderij en het commercieel belang. Daardoor komt dierwelzijn op een lager pitje te staan.' Lips is nog niet klaar: 'Gebrek aan kennis is minstens zo belangrijk bij dierwelzijn. Dat geldt zowel voor nutsdieren als voor gezelschapsdieren.'

Vlees is emotie

Marianne Thieme maakt zich sterk voor een extensievere manier van het houden van dieren. 'Ik zie een wereld voor me waarin nog wel vlees en zuivel geproduceerd en geconsumeerd worden, maar op veel beperktere schaal. Het probleem met vlees is dat het zo'n emotioneel product is. Mensen eten vlees omdat ze het lekker vinden, terwijl het eigenlijk helemaal niet gezond is.' Daar is Lips het niet mee eens. 'Vlees eten werd vroeger gestimuleerd omdat het vol eiwitten en vetten zit. Die hadden mensen nodig omdat ze lichamelijk zwaar werk verrichtten. Nu is dat minder noodzakelijk omdat veel mensen een andere manier van werken hebben. Maar we hebben vlees nog altijd wel nodig om de wereld te voeden.'

Thieme schudt het hoofd en onderbreekt Lips. 'Het is inefficiënt om via het voeren van soja en granen aan vee uiteindelijk te zorgen dat de mensen dierlijk eiwit kunnen eten. Je kunt veel beter dat land gebruiken om producten op te verbouwen voor rechtstreekse consumptie door de mens.' 'Wanneer we willen kunnen we West-Europa en misschien net ook nog Noord-Amerika voeden zonder vlees', gaat Lips onverdroten verder. 'Maar meer niet. Zestig procent van de landbouwgrond op de wereld is alleen maar geschikt als grasland. Daar kun je geen graan verbouwen vanwege het klimaat of de hoeveelheid beschikbaar water. Daar zijn alleen dieren in staat om plantaardige eiwitten om te zetten in dierlijke eiwitten.'

Marktbescherming noodzakelijk

De discussie is nu echt geboren en getalen vliegen over en weer: 'Vijftig procent van de wereldwijde graanproductie wordt nu gebruikt voor veevoer, terwijl dat graan ook direct voor menselijke consumptie gebruikt kan worden', zo lepelt Thieme op. 'En wat betreft die graslanden: in Nederland wordt al onderzocht hoe eiwit uit gras direct geschikt is te maken voor menselijke consumptie.' Dat klinkt nog als toekomstmuziek en Lips pareert: 'Dieren ruimen afvalbergen op, afval uit de voedingsindustrie, resten van de almaar oprukkende bio-energiesector.' Maar Thieme houdt vol en citeert naar eigen zeggen oud-landbouwminister Veerman: 'We importeren grote hoeveelheden voer, exporteren grote hoeveelheden var-

*Dirk Lips:
'Lijdt een dier omdat het een dikbieldier is?'*

Marianne Thieme in debat met Dirk Lips: 'Ik ben niet tegen de boer, maar tegen het systeem'

Het roer volledig om

kens en de rommel, de mest houden we hier.' Zelf vult ze aan: 'Het systeem is vastgelopen, de kringloop is verstoord. Daarom stimuleren we de biologische landbouw.'

De Partij voor de Dieren promoot de biologische landbouw omdat daarin volgens Thieme minder van het dier gevraagd wordt. 'Het is beter voor zowel het dier als de boer', stelt ze. 'Er zijn rapporten van het Landbouw Economisch Instituut waarin becijferd is dat boeren prima inkomens hebben wanneer de hele sector honderd procent biologisch zou zijn.' Lips merkt op dat zoiets niet echt realistisch is en dat de consument steeds laat zien voor de laagste prijs voedsel in te kopen. 'Dat moeten we ook niet aan de consument overlaten, dat betekent overheidsingrijpen', aldus Thieme. 'Je moet onethisch geproduceerde producten belasten en eventuele prijsverschillen bij diervriendelijk geproduceerde producten compenseren.' Dat klinkt sterk als marktbescherming, maar volgens Thieme betaalt de Nederlandse consument nu al via belasting jaarlijks honderd euro mee aan het in stand houden van de melk- en vleessector.

Verbod sperma seksen

Tot zover de discussie over politiek. Een aantal vooraf bedachte stellingen betrof technische zaken in de rundveehouderij, bijvoorbeeld keizersnede bij vleesrassen. 'Wij willen dat rassen waarbij meer dan vijftig procent keizersnede wordt toege-

past, worden verboden', stelt Thieme. 'De keizersnede is een oplossing voor een natuurlijk probleem', vindt Lips. 'Het dier ondervindt geen last van het dikbilgen, het heeft geen gevolgen voor het welzijn van het dier. Wanneer er erfelijke gebreken in worden gefokt, is dat slecht voor het welzijn, maar niet het feit dat een ras de keizersnede nodig heeft.'

Thieme is snel uitgesproken over het onderwerp. 'Dit soort rassen zijn gefokt om de opbrengst te maximaliseren. We willen dat niet. Dat is het dier dusdanig vormen naar het systeem waarin het dier het meeste opbrengt. Het is een schending van de eigenwaarde van het dier.' Lips: 'Hier haalt u weer welzijn en ethiek door elkaar. Lijdt het dier omdat het een dikbilddier is?' Maar voor Thieme is de discussie een gepasseerd station: 'We ageren tegen een systeem dat alleen maar productiekampioenen wil fokken. Daarom zijn we ook tegen het standaard toepassen van ki en het seksen van sperma. Door fokkerij zijn koeien tot topsporters gefokt die kreupel lopen, mastitis krijgen en met antibiotica behandeld moeten worden wanneer de melkproductie stopt. Daarom willen we ook geen koeien meer die 12.000 kg melk op jaarbasis geven.' De conclusies van Thieme gaan veel te kort door de bocht voor Lips. 'Er zijn bedrijven met een gemiddelde jaarproductie van 11.000 kg melk waar een koe het beter heeft dan koeien die in een stal lopen waar de productie 3000 of 4000 kg melk bedraagt.'

In één lijn gaat de discussie verder naar

huisvesting, want ook fokken op hoornloosheid is volgens Thieme niet de weg om de ingreep onthoornen te voorkomen. 'Het gaat erom dat de mens het dier maar wil vormen zodat het past in het systeem. Wanneer je koeien bijvoorbeeld in een potstal houdt, zullen ze ook met horens niet het gevecht opzoeken zolang je ze maar de ruimte geeft. Boeren moeten anders denken, Niet alleen de onmogelijkheden benoemen, maar juist de mogelijkheden zien. Geef de koeien gewoon de ruimte.'

Imago rundveesector zeepbel

Een potstal is niet noodzakelijk het meest diervriendelijke stalsysteem vanwege de grotere kans op mastitis, vindt Lips, veel hangt ook af van de veehouder. Thieme gaat hier niet op in. 'De koeien moeten zelf kunnen kiezen of ze binnen of buiten willen zijn.' Ze stelt dat 19 procent van de koeien inmiddels het jaarrond op stal blijft. 'De melkveesector denkt nog altijd een goed imago te hebben, maar wij tonen aan dat dat eigenlijk een zeepbel is. Ieder jaar blijven er meer koeien op stal staan. De sector roept graag voorop te willen lopen met diervelzijn, maar zoekt in feite steeds de grenzen op.' Als voorbeeld noemt ze het huisvesten van nuchtere kalveren. 'Volgens Europese richtlijnen mogen kalfjes na acht weken oud niet meer individueel gehuisvest worden. Wat doen boeren? Ze gaan tot het uiterste en houden ze acht weken in eenlingboxen en daarna pas in groepen.'

Daarmee wil Thieme het interview graag afsluiten, want haar beleidsmedewerker heeft haar al een aantal keer streng aangekeken dat het tijd is om te vertrekken. Lips en Thieme schudden elkaar de hand, maar Lips wil nog even terugkomen op het onderwerp dat dierlijk eiwit nodig is om de bevolking te voeden. Thieme reageert: 'De wereldvoedselorganisatie FAO berekent jaarlijks wat iedereen kan eten wanneer al het beschikbare voedsel over alle wereldburgers zou worden verdeeld, de zogenoemde wereldmaaltijd. In dat voedselpakket zitten sinds vorig jaar geen vis- of vleesproducten. De schaalvergroting in de veehouderijsector zet door en dat gaat ten koste van het dier en van de boer. We zijn niet tegen de boer, maar tegen het systeem waarin dieren lijden en boeren een marginaal bestaan hebben.'

Guy Nantier
Jaap van der Knaap

